دقربانۍ مهم مسائل په 15 سؤالونوکې

د قربانۍ مهم مسائل

دسوال جواب په طریقه

Ketabton.com

مؤلف:
الشیخ أبو یوسف نجیب الله سلیم
حفظه الله ورعاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين،نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلي يوم الدين أمابعد: دايوه مختصره رساله ده چې مشتمله ده په بعضومهمو مسائلو د قربانۍ او آداب د اخترباندې په طريقه د سوال جواب سره، الله تعالى نه أميد لرم چې مسلمانان ترې مستفيد شي اوزمونږ لپاره يوه صدقه جاريه شي.

«۱» سوال: قربانۍ کول سه حکم لري؟

جواب: پديکې دوه قوله دعلماؤ دي.

أول: دبعضو علماؤ په نيزباندې واجبه ده.

دويم: دجمهورو (يعني دډيرو) علماؤ په نيز باندې سنت مؤکده ده او واجبه نده، أو دا دإمام مالك، إمام شافعي أوإمام أحمد رحمهم الله قول هم دى. أو دا قول راجح هم دى، خودا مقام د تفصيل ندى چې دلائل ئې ذکر کړو، لیکن دسنتيت مطلب به دا نوى چې مسلمان به پرى اهتمام نه کوى، بلکې دغه يې شرعي حيثيت دى، ورنه اهتمام کول به پرى دمسلمان شعار وى، کله چې توان لرونکى وى، ځکه فضيلت اوثواب يې ډير زيات راغلى دى. وگوره للتفصيل المحلى لابن حزم (9/3) کتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامه (425/8).

«۲» سوال: د قربانۍ دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول : دا به د بهيمة الأنعام څخه وى يعني (اوښ) (غوا، غوئى، ميخه) (ګډ، ګډه) (بزه، پسه) او پدي باندى إمام قرطبي په خپل تفسير (72/15) کې د مسلمانانو إجماع نقل کړى ده فرمائى: (وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ الْأَزْوَاجُ الثَّمَانِيَةُ : وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ). همدغه خبره ابن القيم په زاد المعاد(۳/۳۱۲) أو امام سرخسي په المبسوط(29/12)کې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم شرط : قرباني به غاښ او معتبرعُمْر ته رسيدلی وي:
اودهغي پيژندنه په غاښ أو عمر سره کيږي.
د اوښ دپاره شرط دادی چې پنځه کلن به وي أوشپږم کال کي به داخل شوی وي.
دغويين مال دپاره شرط دادی چې دوه کلن به وی او دريم کال کي به داخل شوي وي.
دبزين مال دپاره شرط دادی چې يوکلن به وی اوپه دويم کال کي به داخل شوي وی.
او دګډين مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ مياشتی دي چې اُومه کې به داخل شوي وي. وګوره للتفصيل المغنى لابن قدامه(۴۴۰/۹) والروض المربع للبهوتی(۲/ ۱۳۷).
دريم شرط : په خپل وخت باندې کول چې هغه داختر لمونځ نه بعد شروع کيږي ترڅلورمي ورځ د اختر پورې.
څلورم شرط : سلامتيا دهغه عيوبو (نقصاناتو)څخه چې شرعاً معتبروي.
او هغه په إجماع د أمت سره څلور عيوب(نقصاناته) دي کوم چې په حديث د البراء بن عازب رضی الله عنه کي ذکر شوی دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ : أَرْبَعٌ لاَ تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلَعُهَا ، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لاَ تُنْقِي). رواه الترمذي (203/2) وقال الشيخ الألباني إسناده صحيح. إرواء الغليل (360/4ح 1148).
ژباړه : صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کي ودريده، أو وي فرمايل: څلور عيوب (نقصانات) دي چې په هغي سره قربانی نه صيحيح کيږي.

1. نقصاني سترګو والا چې نقصان ئي ښه ښکاره وي.
2. هغه مريضه چې مرض يی ښه ښکاره وي.
3. هغه ګوډه چې ګوډ والی ئی ښه ښکاره وي.
4. ډيره خواره وچه چې غوښه پکي نوي.

فائده: علماؤ هغه عيوب(نقصانات) هم پدي څلورو باندې قياس کړی دي کوم چې د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا تری زيات وی مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنده وي یا لَمْ، خپه وغیره یی کټ وي. لکه إمام نووي رحمه الله فرمـایلی: (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْـزِئُ التَّضْـحِيَةُ بِهَا، وَكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطْعِ الرِّجْلِ وَشَبَهِهِ). شرح مسلم للنووی (١٣/102ح1966).

همدغه شان خبره ابن عبدالبر- رحمه الله- هم په التمهید(168/20) کې کړې ده.

دویمه فائده: حدیث کې واضح دي چې لږ عیب اونقصان باک نه کوي ځکـه حدیث کې لفظ د (البین) راغلی دی یعني چې عیب ښه ښکاره وي لږ ګوډوالی چـې روغ مـال سره پـری سـم مـزل کـولي شي بـاک نـه کـوی همدغـه شـان دا نورخلورعیبوب(نقصانات).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۳» سوال: هغه کوم عیوب (نقصانات) دي چې قرباني ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هرهغه عیب چې لږ وي هغه قرباني ته ضرر نه رسوي، هغه که دحیوان په هرځای کې وي، اودلیل پدې خبره باندې هغه حدیث دالبراء بن عازب -رضي الله عنه- دی.

دویم: (مقطوعة الذيل) **یعني دکوم حیوان چې لکۍ کټ وي** هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: (وَتُجْزِئُ الْبَتْرَاءُ ، وَهِيَ الَّتِي لاَ ذَنَبَ لَهَا ، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا بِالْبَتْرَاءِ ابْنُ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ).المغني(۱۳/۳۷۱).

ژباړه : په هغه حیوان باندې هم قربانۍ جائزه ده چې لکۍ نلري که هغه پیدائشي نوی اویا کټ کړې شوي وي اودغه جواز د ابن عمر- رضي الله عنه، او ابن المسیب، او الحسن، او سعید بن جبیر، او النخعی او الحکم- رحمهم الله نه هم نقل دی.

بیاهغه دری وجې دجواز ذکر کړې دي فرمايې:

۱/ دلکۍ نشوالي غوښې ته هیڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کیږي.

۲/ مُخِل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرع کې ترې منعه هم نده راغلي اودا دریم دلیل یوازې هم په جواز باندې پوره دي. او ابن عثمین رحمه الله په الشرح الممتع(430/7) کې او نورو علماؤ هم دغسې خبره کړې ده.

دریم: (مكسورة القرن) **یعني هغه حیوان چې ښکر ئې مات وي** هغه هم قربانۍ ته ضررنه رسوی، ځکه ددغې نه شرع منعه نده کړې، اومُخِل بالمقصودهم ندې، ځکه نه خوړل کیږي، اونه غوښې ته نقصان رسوي.

ابن عبدالبر- رحمه الله- په الاستذکار(5/۲۱۹،۲۱۸) کې فرمائي: (العلماء مجمعون على أنَّ الجمَّاء (وهي التي لم يُخلق لها قرنٌ) جائزٌ أن يضحَّى بها، فدلَّ

(c) ketabton.com: The Digital Library

إجماعُهم هذا على أنَّ النقص المكروه هو ما تتأذَّى به البهيمةُ وينقص مِن ثمنها ومِن شحمها، وإذا جازت التضحية بالجمَّاء فلأَنْ تجوز بالعضباء التي ذهب أكثرُ مِن نصف قرنها مِن باب أَوْلى).

خلاصه دعبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چې په بې ښکرو (يعني کونډې) حيوان باندې قرباني جائز ده نوهرکله چې په کونډې مال باندې په اجماع دمسلمانانو سره جائزه وي، نومات ښکر والا باندې خو په طريقه اولى باندې جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي-رحمه الله- په شرح المهذب(٣٧٣/٨) کې او وغيره نورو بې شميره علماؤکړى دى.

خلورم: (مشقوقة الأذن): **يعني هغه حيوان چې غوږ ئي کټ**، يا خيري، او يا سورى وي نو دجمهورو (يعني دډيرو اوګڼو) علماء اسلام په نيزباندى قرباني پرې جائزه ده اودا دجمهور علماؤ مذهب مونږته راجح او بهتره ښکارى ديو څو دلائلو په بنياد:

١- **دليل:** حديث د براء بن عازب رضي الله عنه کې نبي صلى الله عليه وسلم تخصيص دڅلور عيوب(نقصاناتو) کړي دى (أربع لاتجوز في الضحايا...) که چيرته نقصان دغوږ مانع وايې نوخامخا به نبي صلى الله عليه وسلم ذکر کړى وائي.

او که څوک دلږ معرفت خاوند هم وى نو هلته په حديث کې دڅلورو نقصاناتو دتخصيص په مقصد او معنى باندى پوهيږى.

٢- **دليل:** دغوږ نقصان دهغې څلورو عيوب سره نه مساوي دى او نه أقبح اوزيات دى دهغى نه چې پرې قياس کړى شي.

٣- **دليل:** عبيد بن فيروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (کوم چې راوي دحديث دي) تپوس وکړ چې (إني أكره أن يكون النقص في القرن والأذن. فقال له: ماكرهتَ فَدَعْه ولاتحرِّمه على أحد). ژباړه: عبيد وويلى زه ښه نه ګڼم چې دمال په ښکراوغوږ کې نقصان وي؟ صحابي ورته جواب کې وويل: ته چې څه بد ګڼى هغه دى خپل کاردى خو په نوروخلکو ئي مه حرامه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مونږ هم هغه ورونو ته وايو چې وايي پـدی بانـدی قربـانۍ نـه کيـږی ددغـه جليل القدر صحابي په نصيحت باندې عمل وکړی، اوزه وايم دغـوږ نقصـان لا ځکې بلکې دځرمني ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسـلمانان دي په مصيبت او مشقت کې نه اچوی، او دالله تعالی هغه ښکلی او اسان ديـن دی بې دليله دالله تعالی په بندګانو نه سختوي.

۴- دليل: کوم روايت چې د علي رضی الله عنه دی پدي مسأله کې (أمرنا رسول اللـه صلى الله عليه وسلم أن نستشرف العين والأذن...). پديکې حجة بن عدي راوي دي او هغه مُتَکَلَم فِيه دی.

۵- دليل: دغه روايت که صحيح هم شی لکه الشيخ الألباني- رحمه الله- پـه إرواء الغليل(۳٦۲/۴) کـې اوابـن الملقّـن پـه البـدرالمنير(۲۹۱/۹) کـې صحصـح کـړی دی، اومونږ تري معنی دعدم جواز واخلو نوبيـا خـو ښـکاره تعـارض(ټکراؤ) راځـي دحديث دالبراء بن عازب-رضی الله عنه-سره، ځکه حديث دعلی رضی الله عنه نـه خوبيا معلوميږی چې دستن دسوري په مقدار عيب هم وي قربـانی پـري جـائزه نده، او حديث دبراء بن عازب رضی الله عنه کې لفظ د (البـيّن عورهـا) راغلـی دی يعني عيب(نقصان) هغه وخت معتبر دی چې کله ښه ښکاره او واضـح وي، نـو ددی حديث نه خومعلوميږی چې لږ عيب باك نکوي، اوس که چيرتـه روايـت دعلی رضی الله عنه په ظاهر واخلو نو روايت دبراء بـن عـازب رضـی اللـه عنـه، کـوم چـي دټول أمت پری اتفاق او اجماع ده هغه به درنه بيا پاتی کيږی.

نو اوس به يا حديث دبراء نه منی اوانکاربـه تـری کـوی اويـا بـه هغـی معنـی او تطبيق ته غاړه کږدي کومه چې جمهور علماء اسلام کړی ده چې دغه نقصانات اوعيوب قرباني ته ضررنه رسوي.

٦- دليل: دعلي رضی الله عنه په روايت کی خو هيڅ دليل په عدم جواز باندی نشته بلکی هغی کي دا دي چي هغه مال اختيار کړی کوم چي پـه سـترګو اوغوږونـو کي عيب نلري داخوپي ندي ويلی چي دکوم مال په غوږ کـی نقصـان وی هغه مه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوددینه استدلال په عدم جواز کولو باندې ډیر بعید دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده، نه د أولی او عدم أولی.

۷- دلیل: کومو محدثینو چې روایت د علي رضی الله عنه ذکر کړی دی هغوی ټولو په باب د مکرهاتو کې راوړي دی (یعنې أولی أوعدم أولی مسأله ده نه دجواز أودعدم جواز) لکه امام أبوداود په کتاب الأضاحي: باب مایُکره من الضحایا (۲۸۰۲)، اوابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب مایُکره أن یُضحی به (۳۱۴۴)، اوامام ترمذي په کتاب الأضاحي: بابا مایُکره من الاضاحي.

نوآیا دغه ټولو محدیثینو کومو چې دغه حدیث نقل کړی دی، هغوی په معنې د دي حدیث باندی نه پوهیدل چې دعدم جواز په ځائي په مکروهاتو کې ذکرکړي دی؟!

نه نه بلکه هغوی په دواړه احادیثو کې تطبیق کړی دی چې په دواړو باندې عمل وشي، نوحدیث د براء بن عازب رضی الله عنه په عدم جواز دلالت کوی اوحدیث دعلي رضی الله عنه په کراهیت یعنې أولی اوعدم اولي باندې دلالت کوی.

۸- دلیل: دمحدثینو نه بعد دڅلورو مذهبونو فقهاؤ -رحمهم الله- هم دغه حدیث په باب د مکروهاتو (یعنې أولی اوغیر أولی) کې ذکرکړی دی چې مونږ به دهغوی اقوال په ډیر اختصار سره ذکر کړو:

اول مذهب حنفي:

دأحنافوپه نیزباندی چې دحیوان غوږ د دریمی حصې نه کم هم نقصاني ؤو نو قرباني پرې جائزه ده. وګوره: حواشي علی ملتقی الأبحر(۱۹/2).

دویم مذهب مالکی:

ابن عبدالبر-رحمه الله- په الکافی فی فقه أهل المدینه (۴۲۱/۱) کې لیکی دي: (ولابأس بالشق الیسیر فی الأذن وکذلک القطع الیسیر...) یعنې باک نه کوی که غوږ لږ شلیدلی وی، او یا کټ شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم مذهب شافعي:

امام نووی الشافعي- رحمه الله - په المجموع شرح المهذب (٣٧٣/٨) کې دغوږ وغیره ذکرنه بعد أخير کې فرمائي: (فان ضحّى بما ذكرناه أجزأه؛ لأن ما بها لايُنقَص من لحمها). نوداهم وائي چې قرباني پرې جائزده .

څلورم مذهب حنبلی:

ابن قدامة الحنبلی- رحمه الله - په المغني (٦٢٦/٨) کې فرمائي: (... ويحصل الاجزاء بها، لا نعلم فيه خلافاً ولأن اشتراط السلامة من ذلك يشق إذلا يكاد يوجد سالم من هذا كلّه). نوداګوره فرمای چې د دې په جوازکې مونږته دچاهيڅ خلاف معلوم ندی، يعني داخو يوه اتفاقی مسأله ده اوبيا وايي چې دغوږ روغوالی شرط لګول خو مسلمانان په پوره مشقت او زحمت کې اچوي ځکه ددغسي عیبونونه خو اکثر مالونه خالی نوي.

٩- دليل: همدغه شان ددې عصر لوی لوی علماؤ فتوی هم په جواز باندې ده لکه الشيخ السعدی- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله - په فتاوی نورعلی الدرب (١٧/ ٣٥٥) کی، او ابن عثيمين- رحمه الله- هم په فتاوی نورعلی الدرب (١٣/٢) کې ذکر کړي دي اوبيا فرمای: (ولافرق بين أن يكون القطع قليلاً أو كثيراً حتى لوقطع القرن كله أوالأذن كلها أوالذيل كله فانها تجزئ).

ژباړه: هيڅ فرق نشته که دمال ښکر، يا غوږ اويا لکۍ تولـه کـټ وی اويا لږه، قرباني پری جائزه ده - اوپدی جمله کی دابن عثيمين رحمه الله رد ته اشاره هم ده په هغه فقهاؤ باندی چې مقدار دثلث، نصف وغيره ذکرکوی ځکه په دغه مقدار باندی دليل نشته. نو که دمال لکۍ، ښکر اوغوږ لږ یاټول کټ وی قرباني پری جائزه ده .

نومحترمو: مونږ داسی نه وايو چې مسلمانان دی هغه مالونو پسی وګرځی چې لکۍ، غوږ او ښکر يې کټ وی بلکی مونږ وايو که څوك په منطقه(علاقه) کی بل مال پيدا نکړي اويا دا مال په صحت اوغوښه کی ښه وی دهغه مال نه چې يوه يوه ليشت غوږونه لري نوبيا پدغی مال باندی قرباني بلکل صحی ده، اوپدغه عيب سره ثواب کی هيڅ کمی نه راځی، ځکه دغه عيوب مُخِل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوړونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کی منعه راغلي ده.

«۴» سوال: خصي مال باندي قرباني کول سه حکم لري؟

جواب: بلکل جائزده، ابن ماجه (رقم 2548) کي دأبو هريرة-رضی الله عنه- څخه روايت دی چي نبي صلی الله عليه وسلم دوه ګډان د قرباني لپاره واخستل أو مَوجُوءَيْن ؤو يعنى خصين، ؤو.

«۵» سوال : آيا يوه قرباني دټولي کورنی څخه صحيح کيږي کنه؟

جواب: بلکل صححصح کيږي: عطاء بن يسار فرمائي: ما د أبو أيـوب الأنصـاري رضي الله عنه نه تپوس وکړ چي تاسوبه د نبي صـلی اللـه عليـه وسـلم پـه زمانـه کـي قرباني څنګه کوله؟ هغي وفرمايل: (كان الرجل في عهد النبي صـلى اللـه عليـه وسلم يضحي بالشاة عنه وعن أهل بيته فيأكلون ويطعمون) صححه الشيخ الألبـاني في صحيح سنن ابن ماجه(٢/٢٠٣).

يعني يوسړی به اختری په يومال باندی دخپل ځـان اودخپـل ټـول کورنـه کـوو اوخپله به ئي تري هم خوراک کوو، او فقراؤ ته به يی هم پکی ورکوو.

«٦» سوال: دمړي نه قرباني کول څه حکم لري؟

جواب: دمړي څخه قرباني کول په دري ډوله ده.

١ـ يوشخص دخپل ځان څخه قرباني وکړي، ورسره نيت دخپلي ټولي کـورني وکـړي (مـړو ژونـدو دواړوڅخـه) نـودا جـائزه ده ا و ثـواب ئي مـړو ژونـدو تـه رسيږي، دليل پدي خبره باندی د نبي صلی الله عليه وسلم عمل دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بيت څخه قرباني کولـه، او دهغـه پـه اهـل بيـت کـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په ژوند مبارك کي ډير اقارب(خپلوان) وفات شوي ؤو، نو داهل بيت لفظ مړو اوژوندو دواړو ته شامل دی.

۲ـ صورت دا دی چي يو کس په ژوندون وصيت وکړي چی زما د وفات نه روستو ماپسي قرباني وکړی نو بيا دهغه نه مستقله قرباني کول واجب ده، پدي شرط چي د وصيت کونکی په مال کی به وی، او كه دهغه نه خپل مال پاتی نوي، نو بيايه ورثوباندی واجب نده، دليل پدي خبره قول دالله تعالی دی ((فمن بدّله بعد ماسمعه فإنما إثمه علي الذين يبدّلونه إن الله سميع عليم)) سورة البقرة (۱۸۱).

۳ـ قسم: دمړي نه مستقله قرباني كول دي پداسې حال کي چي مړي په ژوند وصيت نوی کړی، نوپدي صورت کي دعلماؤ دوه قوله دي:

أول قول: په عدم جواز دی اودا په أئمه أربعه کي د امامشافعي- رحمه الله- نه نقل دی او امام مالك- رحمه الله- په جواز قائل دی ليکن مع الكراهة، او دليل د دوی دادی چي دغه كار دنبي صلى الله عليه وسلم اودصحابه كرامو- رضوان الله عليهم- څخه نه دی نقل، كه چيرته جائز وائي نوهغوي به كړي وايي.

دويم قول: دجمهورو (دډيرو) علماؤ دی چي په هغي کي (مذهب حنفی، مذهب مالكي اومذهب حنبلي هم شامل دی) ددوی په نيز باندي جائزده اوثواب يی مړی ته رسيږی.

شيخ الإسلام ابن تيميه رحمه الله په مجموع الفتاوى (۳۰٦/۲٦)کي فرمائي: (وتجوزالأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه). ژباړه: دمړي نه قرباني كول داسي جائزه ده لكه څنګه چي حج اوصدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدي عصر کبابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوى و مقالات ابن باز (۱۸۹/۱۸) کي، او ابن عثيمين- رحمه الله- په مجموع فتاوي ورسائل(120/25)کي او دسعودي هيئة کبار علماؤ په فتاوى اللجنة الدائمة (۴۱۷/۱۱)کي دجواز فتوى ورکړي ده.

اودامقام د اختصار دی پدي وجه باندي د دوی دلائل ذكر كولی نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۷» سوال: د قربانۍ کونکي دپاره څه کول پکار دي؟

جواب: کله چې د ذوالحجه میاشت داخله شي نو هغه ته پکار دي چې خپل نوکونه او ویختان (دسر،بریت، اود نور بدن) کټ نه کړي ځکه حدیث کې ترې منعه راغلي ده:

((إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) رواه مسلم (197). ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم فرمائی کله چې تاسو میاشت د ذوالحجې ولیده اوکوم یوتن په تاسو کې د قربانۍ نیت کړی وي نوهغه دي خپل ویختان اونوکان نه کټ کوي.

«۸» سوال: څو ورځو پورې قرباني کولی شي؟

جواب: راجح قول پدې کې دا دی چې د اختر ترڅلورمې ورځې پورې کولي شي یعنې یوسړی کولی شي چې خپله قرباني داختر په دویمه، دریمه اوڅلورمه ورځ کې ذبحه کړي. دغه قول دعلي بن أبي طالب، جبير بن معطم او ابن عباس رضي الله عنهم دی او ابن القيم رحمه الله په زاد المعاد(۳۱۹/۲)کې فرمائي: (وهومذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي وإمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر).

«۹» سوال: که څوک د قربانۍ وس نه لري نودهغی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: که طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شي یعني جواز لري، اوکه بیا وس نه لري نو جائزنده چې قرض وکړي. وګوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوى لابن تيميه (۳۰۵/۲٦).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۰» سوال: آیه د قرباني مال په بل مال باندی بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شي چې کله د قرباني مال نه غوره وي، دغه قول دجواز په تابعينو کې دعطاء، او مجاهد، اوعکرمه نه اوپه أئمو کې د امام أبوحنيفه، امام مالكك، امام أحمد، او امام محمد-رحمهم الله- څخه نقل دی. وګوره: المغني لابن قدامة (۴۳۷/۸).

«۱۱» سوال: په وخت د ذبحه کې سهوا د بسم الله دهيريدلو څه حکم دی؟

جواب: كه چيرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شي نو په راجح قول د اهل علمو كې دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعي، اوابن عبدالبر، اوابن قدامة، اوامام قرطبي أود الشيخ محمد بن عبدالوهاب رحمهم الله اوداسي نورو أئمونه نقل دی.

قال الإمام الشافعي- رحمه الله- في كتابه الأم (۲۲۷/۲): (لونسي التسمية فى الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي).

قال ابن عبدالبر- رحمه الله- فى كتابه الاستذكار (۲۴۹/۵ح۱۰۰۷): (إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولوكانت فرضًا ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لايسقط ماوجب عمله من الفرائض).

قال ابن قدامة - رحمه الله- في المغني (۳۸۹/۸): (ولنا قول ابن عباس: من نسي التسمية فلا بأس ...الخ).

قال القرطبي- رحمه الله- فى تفسيره (۵۰/۷): (وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه). اوداسي نوروعلماؤهم ليكلى دي چونكه دامقام د تفصيل ندي، ليكن مونږ ته ددی قول درجحان سره هم احتياط پدي كي ښكاري چی ونه خوړل شی؛ ځكه ايت په نهی كې عام دی، والله أعلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۲» سوال: د ذوالحجې میاشتې أوله لسیزه څه فضیلت لري؟

جواب: ددغې لسو ورځو ډیر فضائل دي اوپه قران کریم کې هم ورته اشاره شوي ده او په حدیث کې راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسې ورځې نشته چې نیك عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خوښ وي د ذوالحجې دلسو ورځونه، صحابه کرامو وفرمائل یا رسول الله صلی الله علیه وسلم دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائل: آو، مګرهغه کس چې خپل جان اومال سره وځي او هیڅ څیز واپس نه کي یعني شهید شي.! محترمو: مؤمن دی پدې اجر ثواب کې سوڅ وکړی.

«۱۳» سوال: هرکله چې د ذوالحجې اوله لسیزه دومره زیات ثواب لري نو کوم اعمال پکې ډیر بهتره دي چې مسلمان یې وکړي؟

جواب: هرنیك عمل کول لکه: نفلونه، تلاوتونه کول، کونډو یتیمانانوسره خیګړي کول.

دویم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمد، او أبو داود او نسائي نقل کړي چې نبي صلی الله علیه وسلم به نهه ورځې د دې میاشتې او دعاشوراء ورځ اودري ورځې په هره میاشت کې (۱۳-۱۴-۱۵) کې نیولی .

دریم عمل: تکبیرات (الله أکبر)، تهلیلات (لا إله إلا الله) او تحمیدات (الحمد لله) ویل حدیث کې راغلي : ((فأكثروا فيهن من التهليل والتكبيروالتحميد))، او امام بخاري- رحمه الله- نقل کړي چې ابن عمر، او أبو هریرة رضي الله عنهما به بازارته وتل په جهر به ئې تکبیرات ویل اودهغوی دوچې نه به نوروخلکوبه هم په جهرتکبیرونه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلورم عمل: دعرفې ورځ روژه نیول، حدیث د مسلم کې راغلي دوه کالو ګناهونه پرې معاف کیږي (دتیر شوي کال اود راتلونکې کال) نودا لوی فضیلت دی.!

داختر دورځ آداب

«۱۴» سوال: اختر ورځ په څه طریقه ولمانځل شي؟

جواب: دغه په اسلام کې یوعظیمه ورځ ده بایـد شرعـي آدابـو سره دخپـل رب شکرپکې وشي، نوددغې ورځ یو څومختصرآداب په لاندې ډول دي:

۱- تکبیـرات ویـل اوهغـه دعرفـې ورځ نـه شروع کیـږي تـر څلـورمې ورځ دمازیګرپوري.

۲- داختر لمونځ نه مخکې غسل کول،عطرلګول، خائسته نوی او پاپاکې جـامې اغوستل بغیر داسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عیـد ګـاه تـه ځـې بغیـردتبرّج ډول سینګار اوعطرونونه.

۳- دخپلې قربانۍ نه اول خوراک کول او دغه د نبي صلی الله علیه وسلم عمـل ؤو چـې اول خـوراک بـه ئې دخپلـې قربـانۍ څخـه کولـو. وګـوره: زادالمعـاد لابـن القیم(۱/۴۴۱).

۴- عیدګاه ته پیدل تلل که دچا عذرنوي.

۵- لاره بدلول د مستحباتو څخه دي یعني کورته واپس په بله لار راتلل.

«۱۵» سؤال: د اختر مبارکي یوبل ته ورکول څه حکم لري؟

جواب: یوبل ته مبارکي ورکول یو مباح اوجائز کاردی اوپدې کې هیڅ محظـور شرعي نشته، دیته بدعت ویل پدې دلیل سره چې دا ثبوت نـه لـري، نـودا ډیـره کمزوري بې بنیاده خبره ده دیوځو وجونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- داهغه وخت بدعت ګرځي چې کله ورته سنت یامستحب وویـل شي ځکـه بیا دسنت اود استحباب دثبوت دپاره دلیل شرعي پکار وي، اوحـال دادي چـې دا یو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده پـه یـوعظیم أصـل داصـولو ددین باندي .

هغه دا چې: (الأصل فی جمیع العادات القولیة والفعلیـة الإباحـة والجـواز، فـلا یحرم منها ولایکره إلا مانهی عنه الشارع أوتضمّن مفسدة شرعیة).

اوددې اصل او قاعدې دپاره قران کریـم او په احادیثو کې ډیر دلائـل او مثالونـه شته خودا مقام دهغې د ذکر ندې او خاصـکر علـماء دعلـم أصـولو پـه مستقلو کتابونو کې ذکر کړي دي.

ژباړه: اصل په ټولوعاداتو قولیه اوفعلیه (یعني په ویناګانو اوکارونو) کې اباحـت اوجواز دی هیڅ یوڅیز ته حرام او مکروه نه ویـل کیـږي مګرهغـه وخـت چـې شرعي دهغې عمل نه منعه کړي وي اویا هغه عمل متضـمن وی مفسـده شرعیـه لره.

نودلته هم شرع ددی مبارکۍ ورکولونه منعه نده کړي اونه پکې کومه مفسـده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان یوبل ته دعاګـاني وکـړي، او یوبل ته زړونه نرمیدل، همدغه شـان دبعضـو یوبـل سره خبرې نـوي، نـو دایـو ښکلي فرصت وي دخبرو کولو، او دا سې نور ډیر مصالح.

سؤال: که څوک اعـتراض وکـړي چـې عـدم ثبـوت دلیـل دی پـه عـدم جـواز باندي؟

او دا دبعضو خلکو غټ اوعُمْده دلیل دی پدې مسئله کې.!

اول جواب: دغه دشرع یوه عظیمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نـه پـه باب دعـاداتو کـې ځکـه اصـل پـه عبـاداتو کـې توقـف دی نوځکـه ثبـوت تـه ضرورت لري اوهرچې عادات دي نواصل په هغې کې اباحـت او جـواز دی نـو ځکه ثبوت ته حاجت نلـری اوبیـا هـر قـوم خپـل عـادات لـري، اوهغـه کـه پـه اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشالیانو کې وی او که په لباسونو کـې وی، اودا د الله تعالی یو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندګانو باندي چې هرقوم ته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل عادات رواجات مباح اوجائز کړي دي، کچيرته الله تعالی دا کارونه مباح اوجائز کړي نه وايی اومونږ يې صرف په هغه عاداتو باندې مکلف کړي وايې کوم چې دنبي صلی الله عليه وسلم په زمانه کې وو مثلا دهغی وخت جامی او بوټان او څپلی وغيره چې بل قسم به نه ګرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وايې. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده صحيح ده خو په باب دعباداتو کې ځکه هرعبادت دليل شرعي غواړي اوهرچې دامسأله ده نو دا دباب دعاداتو څخه ده، لکه څنګه چې مونږ نور ډيرعادات په خوراک څښاک اولباس اوناسته پاسته کې اويا په خوشحاليانو وغيره تعاملاتو کې لرو خو څوک هغې ته بدعت ويلی نشي.

دويم جواب: دصحابه کرامو- رضوان الله عليهم- نه هم بعضې الفاظ نقل دی مثلاً: ((تقبل الله مناومنکم)) نو ډيره دتعجب خبره خو داده چې ددی الفاظو ويل په عربي کې جائز ګڼي اوکه چاپه پښتو ژبه کې وويل بيا بدعت ګرځي!، نوداکوم منطق اودليل دی!، ددي الفاظو معنی تقريباً يوه ده کوم چې پښتو کې ويل کيږي (لمونځ روژي أونيک اعمال دې قبول شه).

دريم: شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله نه هم داختر دمبارکۍ تپوس شوي دی او هغه هم دجواز فتوی ورکړي ده وګوره الفتاوى الكبرى(٢/٢٢٨): (هَـلْ التَّهْنِئَةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ:"عِيدُك مُبَارَكٌ " وَمَا أَشْبَهَهُ، هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ، أَمْ لَا)؟

بيا هغه تفصيل دجواب کړی دی چې دا جائزه ده اويا فرماي چې دغه دجواز فتوی ددين دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغيره نه.

څلورم: همدغه شان ددي عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړي ده لکه الشيخ العلامة السعدي- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوي ابن باز (١٣/ ٢٥) کې اوابن عثيمين- رحمه الله- نه په مجموع فتاوى ابن عثيمين(١٦/٢٠٨- ٢١٠ کې تپوس کړي شوی دی چې: (ما حكـم التهنئة بالعيد؟ وهل لها صيغة معينة؟ فأجاب: التهنئة بالعيد جائزة، وليس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم يكن إثماً. وقال أيضًا: التهنئة بالعيد قد وقعت من بعض الصحابة

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنهم، وعلى فرض أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام).

وسئل أيضًا: (ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟

فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة).

خلاصه دعبارت: ابن عثيمين - رحمه الله - نه دري تپوسه كړى شوى دي:

أول: داخترد مباركۍ حكم ؟ **دويم:** آيا دمباركۍ دپاره كوم خاص الفاظ دي چي سړى به صرف هغه وايي اوكه نشته؟ **دريم:** ستړي مشي اوغاړه وركول څه حكم لري؟.

هغه په جواب كي ويلي دي چي د اخترمباركي اويوبل ته ستړى مشي ـ اوغاړه وركول يومباح اوجائزعمل دى(دليل) ځكه دا دعاداتو څخه دى، نه دعباداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو كي اباحت اوجوازدى، همدغه شان ددې لپاره دخاصو الفاظو تعين هم نشته بلكې دهرقوم خپل عادات او الفاظ وى.

همدغه شان دمعانقه (يوبل ته غاړه وركولو) په باره كي الشيخ الألباني - رحمه الله - په سلسله صحيحه (١/٣٠٠ - ٣٠٢ حديث رقم ١٦٠) كي فرمائي:(وأمّا الالتزام ... والمعانقة؛ فما دام أنّه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب حينئذٍ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصّة أنه ببعض الأحاديث والآثار، فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من سفرٍ تعانقوا).

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، كما قال المنذري (٢٧٠/٣)، والهيثمي (٨/ ٣٦).

ژباړه: په ستړي مشى كي يوبل ته غاړه وركول په شرع كي ددينه نه منعه نده ثابت اوهركله چي منعه تري نوي شوي نوبيا لازم داده چي دامسأله په خپل اصل باندى باقي پاتي شى چي هغه اباحت اوجوازدى .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمو: دایو څو مسائل ؤو په باب دقربانۍ او آداب د اخترکې، الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلی رضا لپاره یی وگرځوي اوپه خپل دربارکې قبـول یــی کړي،او دټولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فعلي اعمال قبول کړی، إنـه وليّ ذلكك والقادرعليه ، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

❖ **نوټ :** که کوم مسلمان غواړي چې ددغې خير په نشر ولـو کـې خپـل ځـان برښمن کړي ، او دلا زياتو مسلمانانو دخير او د رهنمايـۍ سـبب وگرځـی، نو کولي شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ کړي اومسلمانانو ته یی توزیع کړي (يعنی زمونږ دطرف نه کوم مانع نشته، ليکن پدې شرط چې پـدې ليکلـوکې بـه کوم زيادت او نقصان نه کوي).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library